

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

1. Circa Proprietates Animalium. De Columbibus in Nummis Erycinorum,
Elephante Δυχνοφόρω in aliis &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

seu PROPRIETATES ANIMALIUM, aut FORMAS eorundem; seu PLANTARUM etiam FIGURAS consulamus. Hinc enim videre in iis licet Animalia ob infitas singulis proprietates, suo quæque numini sacra, *Aquilam & Capram* Jovi; *Pavonem* Junoni; *Gallum* Mercurio & *Æsculapio*; *Cybele* ac *Soli Leonem*; *Pantheram*, *Tigrim* & *Caprum* Baccho; *Porcum* & *Dracones alatos* Cereri; *Serpentem* *Æsculapio*; *Ibim* & *Anserem* *Ifidi*; *Cornicem* & *Cygnum* *Apollini*; *Delphinum* & *Equum* *Neptuno*; *Cervum* & *Canem* *Dianæ*; quæ ex Poëtis non solum, sed Antiquariis etiam vulgo jam nota. *Cervum* alias non *Dianæ* solum, sed fratri ejusdem ob cursus velocitatem sacrum, prolatis aliquot nummis novissime docuit elegans hujus mercis propola *Petrus Seguinus*; unde apposite plane flammea illi vestigia tribuit *Veronensis vester*,

Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.

Gryphas etiam *Apollini* sacros haud magis ex *Philostrato*, *Heliodoro*, aliisque colligas, quum vel ex signato eodem ab urbibus vulgo *Apollini* devotis, ut in nummis *AKTION*, vel juncto etiam cum tripode in numismate *ΚΥΤΟΡΙΩΝ*, apud *Goltzium*; aut alias ex *Gallieni* nummis, in quibus *Gryphus* depingitur cum epigraphe *APOLLINI CONS. AUG.* seu *Conservatori Augusti*.

Corvum præterea & *Delphinum* in ejusdem *Apollinis* tutela exstitisse, recte ad *Manilium* notavit magnus *Scaliger*, ex nummis *Quindecim virum*, in quibus signatur *Tripus* cum *Corvo* in inferiori parte, & *Delphino* in superiori. Sed de hoc nummo paullo infra, de *Corvo* vero sacro *Apollini*, ut aliunde, ita ex *Plutarcho* liquet ac *Porphyrio*. Sic *Noctuam* *Minervæ* plerique *Atheniensium*, & *Tarentinorum* aliquot *Nummi* ad-

Catull. in Epith. P. lei.

De Id. De Abst. l. 111.

Q 2

judi-

judicant: de cujus tutelæ ratione vide differentem alicubi Dionem Prusæum. Noctuam certe sapientiæ Symbolum arguit præterea nummus aureus magni Constantini, in quo eadem in cippo cum epigraphæ SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Hinc Noctua imposita columnæ Trajani in nummo ejusdem Seguini, quo providentia illius Principis, duraturo apud posteros indicio notaretur. Ut minus jam mirum videatur, sub Noctuæ Symbolo eandem Minervam apud Ægyptios depictam, quod tradidit alicubi Philostratus. Ita quoque, *Columbas Veneri*, Cyprorum nonnulli nummi rariores addicunt. Quo referri etiam possunt insignes Erycinorum in Sicilia, & duo inter alios apud Parutam depicti, cum Columba in utroque, & cum Veneris, tum biformis senis effigie.

Lib. 11. de
vit. Apoll.
c. 9.

Qui-

Quibus nummis singularem quandam lucem fœnerantur duo præclari scriptores ^a Athenæus ac ^b A-
 etianus; ex quibus intelligimus festum fuisse apud ^b lib. Var. 1.
 Erycinos dictum *Ἀναγωγία*, proficiscentis nempe Ve-
 neris, quod nullæ tum essent Columbæ, alias cir-
 ca templum illius Deæ frequentes; alterum vero,
 solemne dictum *καταγωγία* seu revertentis Deæ, quo
 Columba nuda & purpurea prævolabat rursus ad
 Deæ fanum, sequebantur aliæ. Signant utique rei
 memoriam cum columba illa priori nummo expres-
 sa in corona laurea, tum vel maxime hinc Erycina,
 illinc itidem Columba in posteriori depictæ. Quo
 spectare etiam observo alium Nummum Erycino-
 rum Gazæ Medicæ, in quo illinc caput virile orna-
 tum spolio leonino, hinc Pharetra, Clava, & Co-
 lumbæ conspiciuntur; quorum illa ad Herculem Ery-
 cis in eo tractu victorem, hæc ad sacrum Veneri lo-
 cum, & Festi ac Columbæ hujus memoriam omnino
 sunt referenda. Alias eodem *καταγωγίης* nomine, sed
 alterius generis festum Ephesius celebratum legas in
 Actis Martyris Timothei apud Photium. Mitto ve-
 ro tricipitem *Cerberum*, quem Plutoni vindicat Tral-
 lianorum Nummus pulcherrimus Medicæus. Cau-
 sas vero adferent Mythologi & Symbolorum inter-
 pretes, nec enim nugari hic vacat. *Serpentem* vero
 & *Draconem* Felicitatis, Victoriæ, Salutis symbolum
 frequenter fuisse, non apud Ægyptios solum, sed
 apud Græcos etiam & Romanos, tot Nummi cla-
 rissime ostendunt, ut mirer eruditissimum Gevar-
 tium id inficias ivisse. Res enim obvia ex priscais mo-
 numentis, quamvis non id promiscue cum Joanne
 Tristano, ad omne Serpentum genus retulerim, sed
 ad illos maxime, quos *ἀγαθὸς δαίμων*, seu pro bonis

Col. ccltr.
 pag. 1401.

Geniis habitos, ex Servio discimus, & de quibus Lu-
canus meus,

*Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris,
Serpitis aurato nitidi fulgore Dracones.*

Verum de his agetur mox uberius. Sic *Elephantis* diu-
turnitas vitæ præ cæteris animalibus Aristoteli tradita,
ÆTERNITATIS nomine ac Symbolo in iisdem
non semel adumbratur. Inde haud ignotus ille Pori
Elephas apud Philostratum, cui torquem aureum ab
Alexandro injectum, eundemque ultra quadringentos
annos refert vitam produxisse. Occurrunt præterea
iisdem Elephantibus lychnum ceu facem proboscide ge-
stantes, in præclaris aliquot Nummis Antiochi Dio-
nyfii; ministerio haud alieno à reliqua hujus animalis
industria tot scriptoribus decantata, & de qua inter
alios Manilius,

*Cumque Elephante loqui, tantamque aptare loquendo
Artibus humanis varia ad spectacula molem.*

Certe spectaculo hic minus admirando, quam eosdem
videre funambulos in Theatris Romanorum; aut alias
pila ludentes; aut in munere gladiatorio Germanici,
solennibus epulis admotos, earundem promuscidum
opera, ut moderatos convivas, cibum ac potum decen-
ter sibi ministrantes. Nota res ex Seneca, Suetonio,
Æliano, aliisque id genus probatis aut oculatis aucto-
ribus. Sed quod magis appositum, ut vel inde pateat,
unde morem illum horum λυχνόφρων Elephantum
acceperit Julius Cæsar, de quo diferte tradit Sueto-
nius, *adscenditque ad lumina quadraginta ELEPHAN-
TIS dextra atque sinistra LYCHNYCHOS gestantibus.*

L. XLVIII. Idem narrat Dio, quoad illos δαδύχης Elephantas,
πλῶν δὲ ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ ΛΑΜΠΑΔΑΣ ΦΕΡΟΝ-
ΤΩΝ, ἑκομίδην, *Multis autem ELEPHANTIS FACES*

FE-

De vit. A-
poll. lib. 1.
cap. 6.

FERENTIBUS *deductus est*, quamvis in eo differant, quod ille in Capitolium, hic domum à cœna deductum ea pompa Cæsarem narrent. Unde jam opinor, minus erit ingratum id genus *λυχνοφόρον* Elephantum producere, qualem cum Gaza Palatina & Medicea, tum suis & majorum meritis amplissimus Joachimus Camerarius noster mihi subministravit, harum quoque lautitiarum cupidus sectator.

Neque vero mirum in Syriæ Regis nummo signatum videre Elephantem, qui apud veteres legit, successores Alexandri passim usos Elephantis, & teste Agatharchide, institutam quondam Elephantum à Philadelpho venationem; aut vero apud ^a Athenæum & ^b Plutarchum observavit, Seleucum inter hujus Antiochi Deceffores, dictum *Ἐλεφαντίχην*, ob copiam datorum illi Elephantum; haud aliter nempe ac de Rege Pegu in India memorant nonnulli, vocari illum Regem alborum Elephantum. Unde & Strabo illustratur, qui in regione Syriæ prope Laodiceam quingentos Elephantas ab eodem Seleuco ali solitos narrat. Ex quo nummo illud præterea colligas, Suetonio *Λυχνισχος* & Dioni *λαμπάδας* in simili Elephantum ministerio dictos, nihil aliud revera, quam *δάδας* seu faces exstitisse;

Cap. 1. apud
Phorium
Cod. ccl.
^a Lib. v. 1.
^b In Deme-
trio.

Lib. xv. 1.

se;

se, quas utique voces, *λυχνέχες*, *λαμπάδες*, *Φανές*, *δάδες*, promiscue veteribus usurpatis, ex ^a Athenæo dicas & ^b Polluce. Neque debuit certe, ut obiter hoc addam, *lychnuchus* ille Ciceronis *ligneoilus*, tantum negotii eruditis antiquariis faceffere, in cujus explicatione æstuantem videas Cl. Smithium & Fortunium Licetum, ac postremum inprimis miras loci illius emendationes tentantem in opere de lucernis antiquorum postremæ revisionis. At consuluisse Athenæum, qui diserte *Ξυλολυχνέχες*, seu *Lychnuchi ligneoli*, ut verbum sonat, dicit Alexin meminisse, neque illum dissimilem *Obelisco lychno*, cujus Theopompus meminerit, & de quo videndus etiam Pollux. An vero felicius eidem Liceto, aliisque successerit, *λυχνοφόρες*, non jam Elephantas, sed Dracones ex Nummis antiquis itidem producere, infra alio loco discutietur. Alias vero tædas seu faces accensas, non jam in Elephantis promuscide conspicuas, sed Vulpium caudis adligatas juxta Samsonis factum, apud Ovidium legisti proculdubio; unde & Vulpes Lycophroni ac Hesychio *λαμπυρής* dicta videtur, ut erudite observat doctissimus Borchartus.

Capricornus, qui non tantum inter signa coelestia, sed Augusti etiam Sigilla & Nummos locum invenit, in iisdem & altero Nummo Hadriani rariore abundantiam & felicitatem notat. *Apes* ob multiplicem industriam & mellis præstantiam, Sapientiæ etiam & dignitatis symbola, plurimi Græcorum, Romanorumque Nummi arguunt; quorum aliquos illustravit non ita pridem hujus veteris elegantia optimus interpres, Petrus Bellorius noster. *Aquilam* præterea mitto, perpetuum quoddam Providentiæ, Divinitatis & Imperii, geminas autem Aquilas Orientis & Occidentis in iisdem
sym-

^a Lib. xv.

^b Lib. viii.

cap. 18. &

lib. x. c. 26.

Lib. xv.

Lib. i v.

Fast.

symbolum, *Phanicem* æternæ & novæ vitæ, *Upupam* aut *Ciconiam* Pietatis, *Cornicem* Concordiæ, *Bovem* autem Fertilitatis, aliaque id genus magis trita, quorum etiam causam quis ignorat? Quamvis aliàs *Boves* miseriæ symbolum ob perpetuos illius animalis labores, & in somnis visos malum portendere, duo somniorum interpretes cum *Esæus* apud *Josephum*, tum *Astrampsychus* in *Oneirocriticis* contendant.

Lib. Ant.
xvii. c. 15.

FORMAS vero *Animalium* terrestrium, æreorum, aquatilium, vulgo minus notas, aut de quibus dissentiant nonnunquam prisca & recentiores Naturæ consulti, iidem Nummi in conspectu ponunt. Sic *HIPPOTAMUM* *Philippi* & *Otacillæ* Numismata, factis arguunt, quare idem *Equi* non solum, sed *Bovis* nonnullis veterum, aliis *Porci Marini* etiam nomine nuncupetur. Ita enim in iis expressus est, ut cauda & dentibus *Aprum*, pedibus autem divisus & mole corporis, *Bovem* referat, cætera fœde simus, & ad *Aristotelis* potius, quam *Herodoti* aut *Diodori* descriptionem comparatus. Neque tamen recentioribus accedo, qui proinde à sola magnitudine *Equi Marini* vel *Fluvialis* verius nomen illi inditum credunt, quum diserte *Aristoteles* & *jubam* instar *Equi*, & vocem ejusdem seu hinnitum, interiora denique *Equo* & *Asino* similia referat, unde etiam *Hippopotami* nomen illi adhæsisse crediderim. Accedit insuper alia maxillarum, ventris, ac pedum, nisi quod divisæ sunt ungulæ, cum *Equo* similitudo, quam illi quoque tribuit *Achilles Tattius*: *ἔστι μὲν ἵππος τὸν γαστέρα καὶ τὸν πῖδα καὶ τὸν ὄπισθεν τὸν ὀπίσθον*, hoc est, quod ad ventrem pedesque attinet *Equus* est, nisi quod divisas habet ungulas, non ut vulgo Interpretes, *bifidas*. Unde quoque de eadem bellua *Calpurnius*,

Circæ FORMAS Animalium.

Hist. Animal. lib. ii. cap. 12.

Lib. iv. de Clitoph.